

kap címe a katonai könyvtárak vezérszó alatt is. Ezt a címszót államok szerint tagolják, így a közlemény a Nagy-Britannia alcsoportba kerül, mégpedig a szerző kezdőbetűjének megfelelően az utolsó helyre.

A cikkek és könyvek bibliográfiai meghatározása elég tüzetes, különösen helyes az, hogy folyóiratok esetében a lapszámot jelzik, annál nagyobb baj azonban, hogy a könyvek terjedelmének megjelölése itt is elmarad. Lehetőség szerint utalnak a művekről megjelent bírálatokra is. A tartalmi összefoglalások átlag 12—30 sorosak, 12 bibliográfus dolgozott rajtuk, akiket a szerkesztő meg is nevez az előszóban. Ha nem is ismerjük a kérdéses munkák eredetijét, mégis úgy érezzük, hogy a kivonatolók jó munkát végeztek, mert a rövid ismertetésekből mindig élesen kiemelkedik egy-egy bibliográfiai probléma. Magyar vonatkozásai miatt külön figyelmet érdemel SZENTKIRÁLYI JÓZSEF munkája, aki a *Könyvszemlélet és Levéltári Közleményeket* részletesen és alaposan feldolgozta. Külföldi folyóiratban magyar szerzőről megjelent cikkek ismertetésével is találkozunk (TRÓCSÁNYI ZOLTÁNNAK az *International Federation for Documentation Quarterly Documentation* c. kiadványában megjelent közleménye, CZAKÓ ISTVÁN: *Das Vollbüchereiwesen in Ungarn* c. írása a lipcsei Büchereiben).

Az a kép, ami ennek a bibliográfiának átlapozása után kialakul bennünk az amerikai könyvészeti és könyvtártudományi irodalomról igen jellegzetes és határozott. Úgy látjuk, hogy ott az érdeklődés és vizsgálódás homlokterében gyakorlati vagy ahhoz közelálló kérdések állanak: pl. címfelvévés, szakozás, kölcsönzés (elsősorban könyvtárak között), katalóguskészítés, könyvtárápítás, könyvtár és társadalom, könyvtár és honvédelem viszonya, könyvtárosképzés, könyvtártípusok (iskolai, egyetemi városi, vándor- és börtönkönyvtárak), referéncé szolgálat, dokumentáció, film- és hanglemezarhívumok, míg a könyv-, sajtó- és könyvtártörténeti témákkal aránylag keveset foglalkoznak, nem is beszélve az elméleti problémákról (könyv és sajtó viszonya), vagy a bibliofil vonatkozásokról.

A *Library Literature* elkerülhetetlen háborús hiányosságai ellenére is nagy jelentőségű abból a szempontból, hogy az egyes nemzetek bibliográfiai szakemberei kölcsönösen megismerjék egymás munkásságának főbb irányait.

Sz. NAGY MIKLÓS.

Kóháalmi Béla: *Községi könyvtárpolitika*. Városi Szemle. 1947. XXXIII. évf. 5—6. szám. 295—308. l.

A hosszú évekig tartó pusztító háború után az egész világot minden vonalon egyetlen cél vezeti: a romokat lebontani és ami menthető, újjáépíteni. Hogy ez az újjáépítés kulturális — könyvtárpolitikai — síkon milyen szellemben történjék, ezt a kérdést fejtegeti a szerző jelen tanulmányában. Az első részben a könyvtárügyet vizsgálja világviszonylatban, különös tekintettel a nyugati, főképpen angol és amerikai állapotokra. A második és harmadik részben azután rátér a speciálisan magyar kultúrpolitikai helyzetre és rámutat arra, hogy az újjáépülő magyar könyvtárakra milyen feladat vár a demokráciában.

A könyvtárügy történetét vizsgálva megállapítja, hogy a könyvtári mozgalmat a múlt század közepén Angliában lelkes társadalomnevelői szándék indította meg. Hasonló cél vezette az amerikai nyilvános könyvtárak, a public library megalapítóit is. Amikor a mozgalom a századforduló táján átcsap az európai kontinensre, a könyvtárügy már közüggé vált. Mi az oka azonban annak, hogy a nagy lelkesedéssel megindított könyvtárügy iránt az utóbbi években a nyugati országokban egyre lanyhult az érdeklődés? Ezt a kérdést veti fel a

szerző és a feleletet a következőkben adja meg. Az amerikai public library és az mfntájára kialakult európai könyvtári hálózat nem az „embernevelés műszere”, nem ért el a nép legszélesebb rétegeihez, hanem mint pusztán városi jelenség, az „polgári szellemi komfort tartozéka” lett. A könyvtár funkciója pedig elsősorban is nevelői. Ahol tehát a könyvtár nem felelt meg a nevelői hivatásának, ott az könyvtárügy vakvágányra futott.

A hazai állapotokat szemlélve KÓHALMI megállapítja, hogy a magyar könyvtárügy a nyugati demokráciák könyvtárpolitikája nyomán indult el, és ma sem halad együtt a haladó szellemű emberneveléssel. Milyen legyen tehát a népi demokrácia szellemében újjászülető magyar könyvtári hálózat? Mindenekelőtt meg kell szüntetni a magyar könyvtárügy fővárosi jellegét. Az új magyar könyvtárpolitika fő munkaterülete a kisváros és a falu, ahol a szabad művelődéssel karöltve szolgálja a népnevelést. Ezt a célt szolgálják a népszerű közművelődési könyvtárak mellett a — szovjetpéldára — megalakuló tudományos népkönyvtárak. Az író ezután rámutat arra, hogy a statisztikai adatok tükrében kb. 10 évre visszamenőleg mennyire szegényes képet nyújt a vidéki városaink könyvtárügye. Egyedül csak a soproni, szegedi és a debreceni könyvtárak tudták az utóbbi évek egyre lanyhuló érdeklődése mellett is megtartani és némileg fokozni olvasóközönségük számát.

A tanulmány harmadik része a magyar falusi könyvtárügyet vizsgálja. Hogy a magyar falusi kultúrpolitika mennyire nemzeti ügy, arra legjobban rávilágít az a tény, hogy az ország lakosságának közel háromnegyed része falun, vagy tanyán él. Utal az író az északi országok, különösen Norvégia példájára, ahol a háború előtt nem volt egyetlen falu sem megfelelő könyvtár nélkül. Mondanunk sem kell, hogy mi messzire elmaradtunk ezen a téren, a mi kultúrpolitikánknak — iskola és könyvtárügy — igen sok a jóvátenni valója a faluval szemben. A magyar könyvtári hálózatnak elsősorban is a falusi mezőgazdasági szakoktatással, a népi kollégiumokkal és a falusi népfőiskolákkal közös munkatervben kell megvalósulnia. Éppen a múlt rendszer hibái utalnak e téren arra, hogy ahol népnevelői munka nincsen, ott nem várhatunk érdeklődést a könyvtárügy iránt sem. Most inkább várható, mint valaha, hogy a földosztás nyomán újjáéledt magyar falu az önkormányzat lehetőségeit kihasználva harcot indít a számára eddig elérhetetlen kultúráért.

Hogy e harc kiemenetelében milyen fontos szerep jut a magyar könyvtárügynek, arra feleletül idézem a következő sorokat, amelyekkel KÓHALMI érdekes tanulmányát befejezi: „A könyvtár, mely az új demokrácia iskolapolitikájára és az új szabadművelő szervezeteire épít, segít lerontani az osztálytársadalom kulturális válaszfalait”.

MAY ISTVÁNNÉ.

Weber Karl: *Die Zeitschrift im Geistesleben der Schweiz*. Bern, 1943. Buchdruckerei Bührer et Co., 51 (5) I. 17 t. (Bibliothek des Schweizerischen Gutenbergmuseums 9.)

A svájci nemzeti könyvtár raktárainak nyolc emeletéből hármat hírlapok, egyet folyóiratok foglalnak el — ezzel a megállapítással kezdi a könyvtár WEBER, a zürichi egyetem sajtótudományi intézetének igazgatója és a berni egyetem rendkívüli tanára.

Ha tudjuk, hogy ez a könyvtár aránylag új alapítású s a múlt századok svájci könyvtárának összegyűjtésében a viszonylagos teljességnek arra a fokára még nem jutot el, mint a mi Széchényi Könyvtárunk a magyarországi